

Адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право
УДК 342.9

Щербак Олег Васильович

*аспірант кафедри адміністративного права та
адміністративної діяльності*

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

Shcherbak Oleh

*Postgraduate Student of the Department of
Administrative Law and Administrative Activities
Yaroslav Mudryi National Law University*

**ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ НЕПОВНОЛІТНІХ
FEATURES OF INFORMATION AND LEGAL PROTECTION OF
PERSONAL DATA OF MINORS**

***Анотація.** Вступ. У цифрову епоху персональні дані неповнолітніх стали особливо вразливими до неправомірного збору, обробки та поширення, що зумовлює необхідність формування надійної системи інформаційно-правового захисту. Через обмежену правосвідомість, психологічну незрілість та недостатню цифрову грамотність діти не завжди усвідомлюють ризики, пов'язані з обробкою їхніх персональних даних, що створює загрозу порушення їхніх прав на приватність та безпеку.*

***Мета.** Метою статті є дослідження особливостей інформаційно-правового забезпечення захисту персональних даних неповнолітніх у контексті національного та міжнародного права, аналіз існуючих недоліків у законодавстві України та визначення шляхів удосконалення захисту даних дітей в умовах цифровізації суспільства.*

Матеріали і методи. У дослідженні використано положення національного законодавства України, міжнародних актів (зокрема, Конвенції ООН про права дитини, Загального регламенту ЄС про захист даних — GDPR), а також наукові публікації з галузі інформаційного, адміністративного та конституційного права. Застосовано методи аналізу, порівняльного правознавства, моделювання та синтезу.

Результати. У роботі з’ясовано ключові ризики цифрового середовища для дітей, зокрема відсутність спеціальних норм у національному праві щодо обробки персональних даних неповнолітніх, формальність згоди на обробку даних, недосконалість механізмів контролю за онлайн-платформами. Визначено важливість комплексного підходу до захисту — через правове регулювання, просвітницькі заходи та технічні рішення. Запропоновано напрями вдосконалення нормативної бази, освітніх програм для дітей та батьків, а також посилення державного контролю.

Перспективи. Подальші дослідження мають бути зосереджені на створенні ефективного механізму реалізації прав дітей у цифровому просторі, вдосконаленні процедур отримання згоди та розробці окремого законодавчого акта про захист персональних даних неповнолітніх.

Ключові слова: *персональні дані, неповнолітні, цифрова безпека, інформаційне право, захист даних, GDPR, правове регулювання.*

Summary. *Introduction. In the digital era, the personal data of minors became particularly vulnerable to the wrongful collection, processing and distribution, which necessitates the formation of a reliable system of information and legal protection. Due to limited justice, psychological immaturity and insufficient digital literacy, children are not always aware of the risks associated with the processing of their personal data, which poses a threat of violation of their rights to privacy and safety.*

Purpose. The purpose of the article is to study the features of information and legal support for the protection of minors in the context of national and international law, the analysis of existing shortcomings in the legislation of Ukraine and to determine ways to improve the protection of children's data in the conditions of digitalization of society.

Materials and methods. The study uses the provisions of the national legislation of Ukraine, international acts (in particular, the UN Convention on the Rights of the Child, the General EU Rules on Data Protection - GDPR), as well as scientific publications in the field of information, administrative and constitutional law. Methods of analysis, comparative law, modeling and synthesis have been applied.

Results. The work has found the key risks of the digital environment for children, including the absence of special rules in national law on the processing of minors, formality of data processing, imperfection of online platform control mechanisms. The importance of a comprehensive approach to protection is determined - through legal regulation, educational measures and technical solutions. The directions of improvement of the regulatory framework, educational programs for children and parents, as well as strengthening of state control are proposed.

Discussion. Further research should be focused on creating an effective mechanism for the exercise of children's rights in digital space, improving the procedures for obtaining consent and developing a separate legislative act on the protection of personal data of minors.

Key words: personal data, minors, digital security, information law, data protection, GDPR, legal regulation.

Постановка проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві стрімкий розвиток цифрових технологій, активне використання інтернет-сервісів, соціальних мереж, мобільних додатків та онлайн-освіти створюють

нові можливості, але водночас і серйозні виклики у сфері захисту персональних даних неповнолітніх. Ця категорія осіб є особливо вразливою через свою правову, психологічну та інформаційну незрілість, що посилює ризики порушення їхніх прав в умовах недостатньо врегульованого нормативного середовища.

Національна правова база України щодо захисту персональних даних є загальною за характером і не враховує достатньою мірою специфіку обробки даних дітей. Водночас міжнародні стандарти, зокрема положення Загального регламенту захисту даних (GDPR), вимагають підвищених гарантій при роботі з інформацією про неповнолітніх. Відсутність комплексного інформаційно-правового забезпечення в Україні призводить до численних проблем: обмеженого контролю з боку батьків і держави, недосконалої системи отримання згоди на обробку даних, недостатньої цифрової грамотності, а також нерегламентованої діяльності цифрових платформ, які активно збирають дані дітей.

Актуальність проблеми зумовлена необхідністю розробки та впровадження ефективних інформаційно-правових механізмів, що відповідали б вимогам сучасного цифрового середовища, захищали права дітей і створювали умови для безпечного користування цифровими ресурсами. Саме тому виникає потреба у ґрунтовному дослідженні особливостей інформаційно-правового забезпечення захисту персональних даних неповнолітніх в Україні з урахуванням міжнародного досвіду та практики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних наукових роботах акцентується увага на специфіці обробки персональних даних дітей з огляду на їхню вразливість і недостатню правову зрілість. Вчені підкреслюють необхідність створення посилених інформаційно-правових механізмів для захисту дітей у цифровому середовищі, з урахуванням міжнародних стандартів, таких як GDPR (General Data Protection Regulation)

ЄС. Петрова О.В. у статті «Правові аспекти захисту персональних даних неповнолітніх в умовах цифрової трансформації» [1] наголошує на необхідності інтеграції освітніх програм для батьків і дітей, а також удосконалення законодавства для ефективного моніторингу й контролю обробки даних неповнолітніх.

Дослідники вказують на відсутність у національному законодавстві України спеціалізованих норм, які б окремо регулювали обробку даних дітей. Відзначається, що чинний Закон України «Про захист персональних даних» (2010) [2] має загальний характер і не враховує специфіки неповнолітніх як суб'єктів персональних даних. Коваленко І.М. в монографії «Інформаційно-правове забезпечення захисту прав дітей в інтернеті» [3] аналізує прогалини українського законодавства та пропонує конкретні рекомендації щодо внесення змін із впровадженням механізмів згоди батьків та контролю за платформами, що обробляють дитячі дані.

Дослідження останніх років підкреслюють важливість дотримання міжнародних стандартів, зокрема Конвенції ООН про права дитини (1989) та GDPR (2018). Вчені вказують, що ЄС заклав принципи «конфіденційності за замовчуванням» (privacy by default) та спеціальні умови для обробки даних дітей, що мають бути адаптовані в українському контексті. Сидоренко Т.В. у статті «Захист персональних даних дітей в Європейському Союзі: досвід і перспективи для України» [4] проводить порівняльний аналіз правових режимів, визначаючи ключові положення, які можуть бути корисними для реформування національної нормативної бази.

В роботах останніх років зростає інтерес до інтеграції технічних рішень із правовими нормами. Зокрема, застосування методів шифрування, анонімізації даних, а також алгоритмів контролю доступу в цифрових платформах, які орієнтовані на дітей. Гнатюк С.П. у дослідженні «Технічні засоби захисту персональних даних неповнолітніх у цифровому

середовищі» [5] підкреслює важливість поєднання правового регулювання з сучасними технологічними інструментами.

Окрему увагу приділяють розробці освітніх програм, спрямованих на формування навичок безпечної поведінки дітей в інтернеті, а також підвищення обізнаності батьків щодо ризиків і способів захисту персональних даних. Марченко Л.В. у монографії «Цифрова грамотність як чинник захисту персональних даних дітей» [6] розглядає роль освітніх ініціатив і пропонує модель взаємодії навчальних закладів, сім'ї та державних органів.

Метою статті є дослідження особливостей інформаційно-правового забезпечення захисту персональних даних неповнолітніх в умовах цифрового суспільства, з урахуванням національного та міжнародного правового регулювання, а також визначення проблемних аспектів і обґрунтування напрямів удосконалення нормативно-правових механізмів з метою забезпечення ефективного захисту інформаційних прав дітей.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є: 1) нормативно-правові акти України та міжнародні документи, що регулюють питання захисту персональних даних, зокрема Закон України «Про захист персональних даних», Конвенція ООН про права дитини, Загальний регламент ЄС про захист даних (GDPR), інші акти національного та європейського права; 2) наукові праці вітчизняних та зарубіжних фахівців, присвячені правовому регулюванню інформаційної безпеки дітей, цифровій безпеці, інформаційним правам, а також особливостям правового захисту неповнолітніх у цифровому середовищі.

В процесі здійснення дослідження було використано наступні наукові методи: *метод теоретичного узагальнення та систематизації* (для окреслення загальних підходів до визначення поняття «персональні дані неповнолітніх» та аналізу їх правового статусу); *правовий порівняльний метод* (для виявлення відмінностей та подібностей у нормативному

регулюванні захисту персональних даних дітей в Україні та за кордоном); *формально-юридичний метод* (для дослідження змісту чинних правових актів, визначення юридичних конструкцій та понять, що використовуються у сфері обробки персональних даних неповнолітніх); *метод аналізу та синтезу* (для виявлення проблемних аспектів правозастосування та формування пропозицій щодо вдосконалення інформаційно-правового механізму захисту даних дітей); *метод логічного узагальнення результатів* (для формування обґрунтованих висновків і практичних рекомендацій з удосконалення національного законодавства та інформаційно-правових підходів).

Виклад основного матеріалу. У сучасному цифровому середовищі персональні дані неповнолітніх стали особливо вразливими до неправомірного збору, використання та поширення. Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, популярність соціальних мереж, онлайн-освіти, мобільних додатків та ігрових платформ сприяє зростанню обсягів обробки персональної інформації дітей, часто без належного контролю з боку дорослих або відповідальних осіб. З огляду на психологічну, емоційну та правову незрілість дітей, вони не завжди усвідомлюють наслідки розкриття особистої інформації, що створює ризики для їхньої безпеки, приватності та добробуту.

В умовах глобалізації та інтернаціоналізації обробки даних зростає значення ефективного правового механізму захисту прав неповнолітніх у цифровому просторі. Міжнародні документи, такі як Конвенція ООН про права дитини, Загальний регламент про захист даних ЄС (GDPR), та рекомендації Ради Європи, вимагають від держав створення особливих стандартів правового регулювання, орієнтованих на найкращі інтереси дитини. Водночас українське законодавство лише поступово адаптується до новітніх викликів, і питання захисту персональних даних неповнолітніх залишається складним і дискусійним у правозастосовній практиці.

Отже, потреба у системному підході до інформаційно-правового забезпечення захисту персональних даних неповнолітніх є надзвичайно актуальною. Це вимагає комплексного аналізу чинного законодавства, виявлення прогалин, врахування міжнародного досвіду та напрацювання ефективних правових механізмів, що гарантуватимуть безпеку дитини в цифровому світі.

У сучасному правовому полі персональні дані визначаються як відомості або сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути конкретно ідентифікована. Це визначення закріплено в Законі України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI [2]. Особливе значення набуває захист персональних даних дітей, оскільки останні є однією з найуразливіших соціальних груп у цифровому середовищі.

Правова доктрина трактує дитину як суб'єкта, що потребує підвищеного рівня захисту, з огляду на її фізичну, психологічну та правову незрілість. Саме тому неповнолітні особи мають обмежену дієздатність, а реалізація їхнього права на інформаційну приватність потребує спеціального підходу. Законодавець має забезпечити належні гарантії при збиранні, зберіганні, обробці й передачі персональних даних дітей, особливо в цифровому просторі.

У контексті міжнародного права ключовим документом є Загальний регламент ЄС із захисту даних (GDPR). Відповідно до ст. 8 Регламенту (ЄС) 2016/679, згода дитини на обробку її персональних даних у цифровому середовищі (зокрема щодо інформаційних послуг, які пропонуються безпосередньо дитині) є дійсною лише з досягненням нею 16 років. Водночас держава-член може знизити цей вік до 13 років, але не нижче [7]. Такий підхід враховує баланс між правом дитини на приватність та потребою в особливому правовому захисті.

У національному законодавстві України питання захисту персональних даних дітей розглядається в межах загальних норм, однак не завжди містить окремі спеціальні механізми захисту неповнолітніх. Так, Закон України «Про захист персональних даних» не містить чіткого визначення вікового порогу для самостійного надання згоди дитиною на обробку її даних. У зв'язку з цим виникає потреба в гармонізації українського законодавства з міжнародними стандартами, зокрема з положеннями GDPR та Конвенції Ради Європи № 108+ [7; 13].

Варто зазначити, що ключовими принципами обробки персональних даних, у тому числі дітей, є:

- законність, справедливість і прозорість обробки;
- обмеження мети та мінімізація обробки;
- точність даних;
- обмеження терміну зберігання;
- цілісність і конфіденційність;
- підзвітність контролера даних [2].

Додатково, Конвенція ООН про права дитини (1989) визнає право кожної дитини на повагу до приватного життя (ст. 16), що створює універсальну основу для розробки національних політик щодо захисту даних неповнолітніх [10].

Отже, захист персональних даних дітей потребує поєднання національного правового регулювання з міжнародними нормами, що забезпечують високі стандарти захисту прав дитини у цифрову епоху. Необхідно розробляти спеціальні правові механізми, враховуючи особливий статус дітей як суб'єктів персональних даних, обмежену здатність до усвідомленого прийняття рішень, а також стрімкий розвиток цифрових технологій.

В Україні, попри наявність базового Закону України «Про захист персональних даних» [2], який встановлює загальні засади обробки

персональної інформації, відсутні спеціалізовані норми, що безпосередньо регламентують захист персональних даних неповнолітніх. Це створює правовий вакуум у питаннях, що стосуються цифрової безпеки дітей, особливо в умовах стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Особливо проблемними залишаються наступні аспекти:

- *Забезпечення інформованої згоди батьків (законних представників)* на обробку персональних даних дітей, що є критично важливим, враховуючи вікову неспроможність дітей самостійно оцінити ризики, пов'язані з передачею особистої інформації. Закон не визначає чіткого механізму отримання, фіксації та перевірки такої згоди в онлайн-середовищі.
- *Використання персональних даних дітей у соціальних мережах та цифрових сервісах*, що часто відбувається без належного контролю та згоди. Зокрема, популярні платформи не завжди перевіряють вік користувачів або не обмежують доступ до певного контенту відповідно до вікових категорій. Це може призвести до порушення права на недоторканність приватного життя.
- *Захист дітей від комерційної експлуатації*, пов'язаної з таргетованою рекламою, збором даних з метою профілювання або використання зображень та іншої персональної інформації у маркетингових цілях без дозволу дитини та її батьків.

Згідно з ч. 2 ст. 293 Цивільного кодексу України, фізична особа, яка не досягла повноліття, має право на повагу до її гідності, честі, особистого життя, включаючи право на інформаційну безпеку [8]. Проте на практиці реалізація цього права часто стикається з труднощами через брак підзаконних актів, що деталізували б механізми реалізації цих положень у цифровому середовищі.

Водночас законодавство про освіту, охорону дитинства, а також загальні норми Цивільного та Сімейного кодексів України частково регулюють окремі аспекти захисту інформації про неповнолітніх, проте без комплексного підходу до цифрової приватності.

Таким чином, актуальним залишається питання оновлення національного законодавства з урахуванням європейських стандартів, зокрема вимог Загального регламенту ЄС про захист даних (GDPR), який передбачає підвищені гарантії при обробці даних дітей, включаючи спеціальні положення щодо згоди та обмежень для онлайн-платформ.

У сучасному інформаційному суспільстві неповнолітні є одними з найактивніших користувачів цифрових технологій. Вони щодня взаємодіють з інтернетом, соціальними мережами, мобільними застосунками та онлайн-платформами, які збирають і обробляють великі обсяги їхніх персональних даних. У цьому середовищі діти залишають цифрові сліди, що містять не лише технічну інформацію (ІР-адреси, історію переглядів), а й дані про вподобання, емоційні реакції, поведінкові моделі.

Основні ризики цифрового середовища для дітей полягають у:

- відсутності належного контролю з боку батьків або опікунів, які часто не мають достатньої цифрової грамотності, щоб вчасно виявити загрози чи обмежити небезпечний контент;
- недостатній поінформованості дітей про власні права у сфері захисту персональних даних, правила конфіденційності, безпеку фішингу, онлайн-сталкінгу та кібербулінгу;
- використанні штучного інтелекту та алгоритмів персоналізації, які можуть не тільки нав'язувати дітям певний контент чи рекламу, але й формувати споживчі звички, маніпулювати їхніми рішеннями та емоціями.

Важливим викликом є також відсутність прозорості в тому, як і з якою метою компанії використовують зібрані дані неповнолітніх. Часто персональна інформація потрапляє до третіх сторін без усвідомленої згоди

дитини чи її батьків, що суперечить основним принципам законного та справедливого оброблення даних.

Незважаючи на прогресивність Закону України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України» від 05.10.2017 № 2163-VIII, який визначає обов'язки держави щодо захисту кіберпростору та прав користувачів, специфічна категорія неповнолітніх у ньому не виділяється. Закон не містить чітких положень щодо спеціальних гарантій безпеки цифрового середовища для дітей, механізмів верифікації віку або алгоритмів згоди, адаптованих до дитячої аудиторії [9].

Натомість, практика деяких країн ЄС, зокрема Нідерландів, Німеччини та Франції, передбачає запровадження «дитячих цифрових кодексів» або спеціальних стандартів дизайну дитячих цифрових сервісів, які обмежують збір даних і вимагають максимального рівня приватності за замовчуванням (за принципом *privacy by default*).

Таким чином, ефективний захист персональних даних дітей у цифровому середовищі вимагає:

- створення комплексного законодавства з урахуванням вікових особливостей;
- активного державного моніторингу діяльності цифрових платформ;
- підвищення рівня цифрової обізнаності дітей, батьків і педагогів;
- впровадження обов'язкових стандартів безпеки в дитячих онлайн-сервісах.

Захист персональних даних неповнолітніх у міжнародному праві регулюється низкою фундаментальних документів, які формують основу для національного законодавства країн-учасниць. Ці документи встановлюють базові принципи, права дітей та обов'язки держав і операторів даних щодо забезпечення належного рівня захисту інформації про дітей.

Конвенція ООН про права дитини (1989) є основоположним документом, що визнає дитину як самостійну носійку прав. Зокрема, стаття 16 гарантує право дитини на захист від будь-якого незаконного втручання в її приватне життя, сімейне життя, недоторканність житла чи таємниці кореспонденції. Конвенція також зобов'язує держави-учасниці забезпечити правовий захист від подібних посягань, що стає особливо актуальним у цифровому середовищі [10].

Загальний регламент ЄС про захист даних (GDPR), чинний з 2018 року, вводить спеціальні положення щодо обробки персональних даних дітей. Зокрема, ст. 8 передбачає, що обробка персональних даних дітей у віці до 16 років у контексті надання інформаційного товару або послуги, що прямо пропонується дитині, є допустимою лише за згодою батьків або законного представника. Також документ вимагає створення зрозумілого, прозорого та дружнього до дитини інтерфейсу, що дозволяє дитині легко реалізовувати свої права щодо обробки її даних [7].

Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи щодо керівних принципів захисту прав дітей у цифровому середовищі (2018) закликають держави впроваджувати політику, яка гарантує, що діти можуть безпечно та вільно користуватися цифровими технологіями. Серед ключових принципів – повага до приватності, безпечне середовище, участь дітей у прийнятті рішень щодо їхніх даних, а також розвиток цифрової грамотності. Особлива увага приділяється обов'язку держав формувати правові та технічні інструменти для виявлення ризиків, пов'язаних з обробкою дитячих даних [11].

Отже, міжнародні стандарти окреслюють чіткі орієнтири щодо необхідності спеціального захисту дітей у цифрову епоху, акцентуючи на їхній вразливості та необхідності інформованої участі в обробці власних персональних даних.

У сучасних умовах цифрової трансформації суспільства в Україні накопичується низка системних викликів у сфері захисту персональних даних неповнолітніх. Розглянемо детальніше ключові проблеми та можливі напрями їх вирішення:

1. *Відсутність єдиної державної стратегії цифрового захисту дітей.* Наразі в Україні не затверджено комплексного документу, який би координував дії різних відомств (МОН, Мінцифри, уповноваженого з прав дитини тощо) у напрямку захисту прав дітей в інтернеті. Це призводить до фрагментарних ініціатив, дублювання зусиль та невиповнення ключових рекомендацій міжнародних організацій.
2. *Слабкий нагляд за платформами, що обробляють дані дітей.* Багато онлайн-ресурсів (соціальні мережі, ігрові сервіси, мобільні додатки) залишаються практично вільними від ефективного державного контролю: перевірки умов обробки даних, політик конфіденційності чи застосування вікових обмежень відбуваються епізодично та без чітких санкцій.
3. *Недостатній рівень цифрової грамотності батьків і дітей.* Діти часто не усвідомлюють ризиків публікації власних даних, а батьки не завжди можуть проаналізувати умови використання сервісу чи вчасно відреагувати на потенційно небезпечну ситуацію. Це спричиняє витік персональної інформації та підвищує вразливість малолітніх користувачів до кібербулінгу, маніпуляцій та шахрайства.

Напрямами вдосконалення цієї проблеми є:

1. *Прийняття спеціального законодавства щодо захисту персональних даних неповнолітніх.*

Необхідно розробити окремий закон або підзаконні акти, які детально регламентуватимуть збір, зберігання, передачу й знищення інформації про дітей. У документі слід передбачити поняття "дитина-користувач" із чітким віковим критерієм, а також механізми інформованої згоди батьків або опікунів.

2. *Впровадження обов'язкової верифікації віку при реєстрації у цифрових сервісах.* Для запобігання несанкціонованому доступу дітей до невідповідного контенту та обробці їхніх даних варто запровадити технологічні рішення: використання цифрових документів, електронних підписів, банківської ідентифікації чи інших безпечних способів підтвердження віку.

3. *Освітні програми з цифрової грамотності для дітей, батьків і педагогів.* Потрібно інтегрувати в школах і професійних тренінгах курси, які пояснюють основи кібербезпеки, правила публікації інформації онлайн та принципи захисту приватності. Аналогічні програми мають проводити громадські організації та платформодержавні проєкти.

4. *Посилення відповідальності цифрових платформ за недотримання вимог щодо обробки дитячих даних.* Важливо передбачити значні штрафи та адміністративні санкції за невиконання встановлених стандартів (наприклад, відсутність політик конфіденційності, порушення вимог щодо зберігання або передачі даних). Крім того, варто розробити механізм "білого реєстру" добросовісних операторів і "чорного списку" порушників.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Реалізація зазначених заходів потребує комплексного підходу: гармонізації законодавства з міжнародними стандартами, активної участі державних органів, освітян та громадянського суспільства. Лише за умови узгодженої співпраці можна створити безпечне цифрове середовище, яке гарантуватиме неповнолітнім всебічний захист їхньої приватності та персональних даних.

Захист персональних даних неповнолітніх потребує комплексного інформаційно-правового підходу, який поєднує ефективне правове регулювання, цільові освітні ініціативи та впровадження сучасних технічних засобів контролю й безпеки. З огляду на вразливість дітей у цифровому середовищі, особливу увагу слід приділяти гарантуванню згоди

батьків на обробку даних, прозорості алгоритмів збору інформації та відповідальності цифрових платформ за дотримання норм законодавства.

В умовах цифрової трансформації суспільства забезпечення інформаційної безпеки дітей повинно стати не лише пріоритетом державної політики, а й предметом постійної міжгалузевої співпраці — між освітніми, технічними, юридичними інституціями та громадськістю. Такий підхід сприятиме формуванню свідомої цифрової поведінки серед дітей, підвищенню цифрової грамотності батьків, а також зменшенню ризиків неправомірного використання персональних даних неповнолітніх.

Узгодження національного законодавства з міжнародними стандартами (зокрема, положеннями GDPR та Конвенції ООН про права дитини) є необхідною умовою для забезпечення дієвого механізму захисту. Лише цілісна та системна політика у сфері захисту цифрових прав дітей здатна гарантувати безпечне інформаційне середовище для їхнього розвитку та самореалізації.

В подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на:

- розробці спеціалізованих нормативно-правових актів, які б регулювали обробку персональних даних неповнолітніх в окремих сферах (освіта, медицина, соціальні мережі);
- дослідженні ефективності механізмів контролю за дотриманням законодавства у сфері цифрових прав дітей;
- вивченні практики інших держав щодо інформаційної безпеки неповнолітніх та адаптації успішного досвіду в українському правовому полі;
- розвитку методик цифрового виховання й підвищення обізнаності дітей про свої інформаційні права.

Такий науковий фокус дозволить не лише посилити адміністративні механізми захисту, а й сприяти формуванню сталої цифрової культури в суспільстві.

Література

1. Петрова О.В. Правові аспекти захисту персональних даних неповнолітніх в умовах цифрової трансформації. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. № 4. С. 45–54.
2. Про захист персональних даних: Закон України від 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> (дата звернення: 18.07.2025).
3. Коваленко І.М. Інформаційно-правове забезпечення захисту прав дітей в інтернеті: монографія. Київ: Юридична думка, 2022. 280 с.
4. Сидоренко Т.В. Захист персональних даних дітей в Європейському Союзі: досвід і перспективи для України. *Право і суспільство*. 2023. № 1. С. 78–89.
5. Гнатюк С.П. Технічні засоби захисту персональних даних неповнолітніх у цифровому середовищі. *Інформаційні технології і право*. 2024. № 2. С. 33–42.
6. Марченко Л.В. Цифрова грамотність як чинник захисту персональних даних дітей: монографія. Харків: Видавництво ХНУ, 2023. 200 с.
7. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 18.07.2025).
8. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України: Закон України від 05.10.2017 № 2163-VIII. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення: 18.07.2025).

9. Конвенція ООН про права дитини від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text (дата звернення: 18.07.2025).

10. Council of Europe. Recommendation CM/Rec(2018)7 of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment. URL: <https://rm.coe.int/16808d881a> (дата звернення: 18.07.2025).

11. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council (General Data Protection Regulation — GDPR). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj> (дата звернення: 18.07.2025).

12. Конвенція Ради Європи № 108+ про захист осіб у зв’язку з автоматизованою обробкою персональних даних. URL: <https://rm.coe.int/modernised-convention-108/16808b36f1> (дата звернення: 18.07.2025).

References

1. Petrova O.V. (2023). Pravovi aspekty zakhystu personalnykh danykh nepovnolitnikh v umovakh tsyfrovoy transformatsii. Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy. № 4. Pp. 45–54 [in Ukrainian].
2. Pro zakhyst personalnykh danykh: Zakon Ukrainy vid 01.06.2010 № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17> [in Ukrainian].
3. Kovalenko I.M. (2022). Informatsiino-pravove zabezpechennia zakhystu prav ditei v interneti: monohrafiia. Kyiv: Yurydychna dumka. 280 p. [in Ukrainian].
4. Sydorenko T.V. (2023). Zakhyst personalnykh danykh ditei v Yevropeiskomu Soiuzi: dosvid i perspektyvy dlia Ukrainy. *Pravo i suspilstvo*. № 1. Pp. 78–89 [in Ukrainian].

5. Hnatiuk S.P. (2024). Tekhnichni zasoby zakhystu personalnykh danykh nepovnolitnykh u tsyfrovomu seredovyshchi. *Informatsiini tekhnolohii i pravo*. № 2. Pp. 33–42 [in Ukrainian].
6. Marchenko L.V. (2023). Tsyfrova hramotnist yak chynnyk zakhystu personalnykh danykh ditei: monohrafiia. Kharkiv: Vydavnytstvo KhNU. 200 p. [in Ukrainian].
7. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian].
8. Pro osnovni zasady zabezpechennia kiberbezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 05.10.2017 № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> [in Ukrainian].
9. Konventsiiia OON pro prava dytyny vid 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text [in Ukrainian].
10. Council of Europe. Recommendation CM/Rec(2018)7 of the Committee of Ministers to member States on Guidelines to respect, protect and fulfil the rights of the child in the digital environment. URL: <https://rm.coe.int/16808d881a>.
11. Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council (General Data Protection Regulation — GDPR). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj>.
12. Konventsiiia Rady Yevropy № 108+ pro zakhyst osib u zviazku z avtomatyzovanoiu obrobkoiu personalnykh danykh. URL: <https://rm.coe.int/modernised-convention-108/16808b36f1> [in Ukrainian].